

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

Datums skatāms laika zīmogā Nr. 1-8/40

Labklājības ministrijai
lm@lm.gov.lv

Finanšu ministrijai
pasts@fm.gov.lv

*Par tehnisko palīgīdzekli –
specializētu autosēdekli bērnam*

Tiesībsargs ir iepazinies ar Labklājības ministrijas 2021. gada 12. oktobra vēstuli Nr. 36-1-03/1665, kurā norādīts, ka ministrija izstrādāja grozījumu projektu Ministru kabineta 2009. gada 15. decembra noteikumos Nr.1474 “Tehnisko palīgīdzekļu noteikumi” (turpmāk – grozījumu projekts), kas paredz iekļaut valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu sarakstā specializētu autosēdekli bērniem ar invaliditāti. Vēstulē norādīts, ka autosēdekli būs tiesības saņemt īpaši kopjamiem bērniem vecumā no 4 gadiem, kuri nekontrolē galvas un rumpja funkciju, ja vecākiem īpašumā vai valdījumā ir transportlīdzeklis.

Tiesībsargs atzinīgi novērtē, ka Labklājības ministrija iedziļinājās bērnu ar funkcionāliem traucējumiem situācijā un izstrādāja grozījumus tiesiskajā regulējumā, lai papildinātu valsts finansēto tehnisko palīgīdzekļu sarakstu ar specializētu autosēdekli bērniem, tādējādi atvieglojot bērnu ar invaliditāti pārvietošanas iespējas un sniedzot nepieciešamo atbalstu viņu dzīves kvalitātes uzlabošanā. Tomēr vienlaikus tiesībsargs kritiski vērtē grozījumu projektā noteikto ierobežojumu autosēdekli saņemt bērniem līdz 4 gadu vecuma sasniegšanai. Tiesībsargs jau iepriekš konstatēja, ka ārstu-speciālistu ieteikumi par specializētu autosēdekli tiek sniegti arī jaunāka vecuma (līdz 4 gadiem) bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem, jo šādiem bērniem ir nepieciešama īpaša pozicionēšana, bet nespecializēts, parastais autosēdekli bērnam to nodrošināt nevar. Līdz ar to lūdzu Labklājības ministriju pamatot tiesību saņemt specializētu autosēdekli ierobežojuma noteikšanu bērniem līdz 4 gadu vecuma sasniegšanai.

Papildus jāatzīmē, ka grozījumu projektā ietvertais nosacījums, ka bērna vecākam īpašumā vai valdījumā ir jābūt transportlīdzeklim, lai bērnam piešķirtu autosēdekli, ierobežos to bērnu tiesības, kuru vecākiem īpašumā vai valdījumā transportlīdzekļa nav. Tiesībsarga ieskatā bērna pārvietošanai vecāki var izmantot arī citai personai piederošu vai valdījumā esošu transportlīdzekli, sociālā dienesta transportu vai arī taksometru pakalpojumus u.tml. Visos šajos gadījumos, lai nodrošinātu bērnam īpašu pozicionēšanu, bērnam būs nepieciešams viņa vajadzībām pielāgots specializēts autosēdekli. Bērnu ar funkcionāliem traucējumiem nostādīšana mazāk labvēlīgā situācijā, liedzot viņiem tiesības saņemt valsts finansēto autosēdekli tādēļ, ka vecākiem nepieder transportlīdzeklis vai tas neatrodas viņu valdījumā, salīdzinot ar bērniem, kuriem šīs tiesības tiek garantētas, jo viņu vecākiem ir transportlīdzeklis,

vērtējama kā bērnu diskriminācija bērnu vecāku mantiskā stāvokļa dēļ. Tiesībsarga ieskatā bērnu likumiskajiem pārstāvjiem, kuriem īpašumā vai valdījumā nav transportlīdzekļa, būtu jānodrošina tiesības patstāvīgi izvērtēt nepieciešamību saņemt šo tehnisko palīglikmēkli bērnam.

Saskaņā ar Labklājības ministrijas vēstulē sniegto informāciju grozījumu projekts pašlaik atrodas saskaņošanas procesā. Finanšu ministrija izteikusi iebildumus projekta tālākai virzībai, jo noteikumu projekta ieviešana prasa ievērojamus finanšu resursus.

ANO Bērnu tiesību konvencijas 3. panta pirmā daļa un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 6. panta pirmā daļa noteic bērna interešu prioritāti. Šis princips paredz, ka visās darbībās attiecībā uz bērniem neatkarīgi no tā, vai šīs darbības veic valsts iestādes vai privātas iestādes, uzmanība pirmām kārtām jāvelta viņa interešu iespējami labākai nodrošināšanai. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka bērna tiesību un interešu prioritāte nozīmē, ka ne vien tiesai un citām institūcijām savi lēmumi jāpieņem, ievērojot bērnu tiesības un intereses, bet arī likumdevējam normatīvie akti jāpieņem vai jāgroza, aizsargājot bērnu tiesības un intereses iespējami labākajā veidā. Jebkuras citas prioritātes atzīšana bez nopietna iemesla un attaisnojuma nav pieļaujama.¹ Bērna tiesības ir prioritāri vērtējamas arī jautājumos, kas saistīti ar tehnisko palīglikmēkļu nodrošināšanu bērniem ar invaliditāti par valsts budžeta līdzekļiem.

ANO Bērnu tiesību komiteja norāda, ka valsts pienākums ir ievērot šo principu visos procesos, kas tieši vai netieši ietekmē bērnus, tostarp budžeta izstrādes procesā. Visos budžeta izstrādes procesa posmos, kā arī visos ar budžetu saistītos lēmumos, kas skar bērnus, primāri jāņem vērā bērna intereses. Gan valsts, gan arī pašvaldības budžeta plānošanas procesā, izvērtējot konkurējošas budžeta un līdzekļu izlietošanas prioritātes, ir jāspēj parādīt, kādā veidā, pieņemot lēmumus par budžetu, ir ņemtas vērā bērna intereses.²

Ņemot vērā minēto, lūdzu Labklājības ministriju veikt precizējumus grozījumu projektā, nosakot, ka tiesības saņemt valsts finansēto autosēdekli ir visiem bērniem, kuriem nepieciešama īpaša kopšana sakarā ar funkcionāliem traucējumiem un kuri nekontrolē galvas un rumpja funkciju, neatkarīgi no bērna vecuma, kā arī transportlīdzekļa īpašuma tiesībām vai valdījuma fakta bērna vecākam.

Aicinu Finanšu ministriju, lemjot par grozījumu projekta virzību un valsts finansējuma nodrošināšanu tehniskajiem palīglikmēkļiem, prioritāri ņemt vērā bērnu tiesības un intereses, kā arī izvairīties no tādu lēmumu pieņemšanas, kas neuzlabo vai pat pasliktina bērnu ar invaliditāti stāvokli.

Lūgumu pamatoju ar Tiesībsarga likuma 11. panta 4. punktā noteikto, ka tiesībsargs jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāj trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicina šo trūkumu novēršanu, un Bērnu tiesību aizsardzības likuma 65.² panta 3. punktā noteikto Tiesībsarga biroja kompetenci iesniegt priekšlikumus, kas veicina bērna tiesību ievērošanu.

Tiesībsarga pilnvarojumā
Bērnu tiesību nodaļas vadītāja

L.Grāvere

Tatjana Caune 67201409
tatjana.caune@tiesibsargs.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu

¹ Satversmes tiesas 2004. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr.2004-02-0106 11.punkts

² ANO Bērnu tiesību komitejas Vispārējais komentārs Nr. 19 (2016) par valsts budžeta izstrādi bērnu tiesību īstenošanai (4. pants) 45. un 46.punkts.